

VÝSKYT MANGÁNOVEJ RUDY PRI ČELOVCIACH NA JUŽNOM SLOVENSKU

(*Ruské a francúzske resumé*)

Pri podrobnom geologickom mapovaní r. 1949 na južnom Slovensku medzi Pribelcami a Plášťovcami našiel som pri Čelovciach zaujímavý výskyt mangánovej rudy.

GEOLOGIA TERÉNU

Širšie okolie výskytu je budované tortonskými sedimentami, ktoré tvoria mohutné súvrstvie. Je to komplex vrstiev spodného tortonu a komplex vrstiev tortonu vrchného. Okrem toho východne od obce Čelovce je nápadná morfológicky vypreparovaná kopa andezitu.

Spodný torton je vyvinutý vo fácií tufov, miestami dosť pevných. Tieto tufy sú odkryté len na niekoľkých miestach. V Širákovskej doline asi 200 m východne od kóty 357 som našiel malý odkryv pevných tufov s odtlačkami skamenelín, a to *Turritella turris* B a s t., var. *badensis* S a c c o.

Vrchné partie spodného tortonu sú vytvorené mohutným komplexom silno piesočných tufov, rozpadávajúcich sa na piesok. Materiál, ktorý sa zúčastňuje na budovaní týchto piesočných tufov, skladá sa výlučne z opracovaných zvariakov andezitov, stmelených vulkanickým tufogenným materiálom.

Andezit východne od Čeloviec (kóta 412) je farby šedivej s lavičovitou odlučnosťou. Je to s v e t l o š e d i v ý h y p e r s t e n i c k ý a n d e z i t, ktorý má veľké výrastlice hyperstenu s pleochroickou farbou žltoružovou až zelenou. Niektoré živce sú srastené podľa karlovarského zákona a patria do skupiny l a b r a d o r a ž l a b r a d o r - b y t o w n i t. Vykazujú čiastočnú zonárnu stavbu a jednotlivé kryštalky so zonárnou stavbou sa vyznačujú tým, že stredné partie majú bázičkejšie a okraje kyslejšie slozenie.

Základná hmota sa skladá z jemných zrn kryštálov živcov a zo zrníek magnetitu. Okrem toho sú tu ešte stĺpčekovité kryštalky pyroxénu a trocha skla. Menšie kryštalky hnedého amfibolu sú celkom resorbované, väčšie sú zčasti zachovalé.

V nadloží piesočného tufu, ktorý tvorí najvrchnejšie partie spodného tortonu, je vyvinutá seria tufov a brekcií už pôvodu suchozemsko-sladkovodného. Tieto sedimenty budujú hrebene a pahorkatiny celého okolia.

RUDNÝ VÝSKYT

Vlastná ruda vychádza na povrch v spomenutých piesočných tufoch spodného tortonu a nachádza sa v záreze cesty, asi 250 m severovýchodne od kóty 499 a západne od obce. Samotný výskyt predstavuje križujúcu sa sieť žiliek o hrúbke od 2 cm do 4 cm. Maximálna hrúbka je až 5 cm, ale len veľmi zriedkavo. Vyššie partie žiliek prechádzajú len v nepatrné impregnácie, ktoré sa ďalej strácajú v svojom nadloží. Lokálne sú vyvinuté shluky, dosahujúce priemer až 15 cm. Sú to výplne dutín, v ktorých sa sedimentovali mangánové rudy z vodných roztokov. Výskyt je pôvodu sekundárneho.

Výplň žil je celistvá, len miestami sa stáva ruda pórovitou. Najmä vyššie partie majú pórovitú štruktúru. Nie je preto pochybné, že tento rudný výskyt je hydrotermálneho pôvodu a že rudný prínos bol malý, čo usudzujem z nepatrného množstva a hrúbky žil.

Ruda vypĺňa trhliny, ktoré boli spôsobené andezitovými erupciami v Banskó-štiavnickom pohorí.

Čechovič (1938) opisuje podobný výskyt mangánových rúd z okolia Detvy, v ktorých obsah Mn je asi 50%.

Analýzu rudnej vzorky vykonalo Kutacie oddelenie Železrudných baní v Spišskej Novej Vsi.

Rozbor je tento:

Mn		55,87 %
Fe		2,45 %
CaO		4,90 %
S		0,20 %
SiO ₂		1,20 %

20. V. 1950

*Geologický ústav Slovenskej vysokej školy technickej,
Bratislava*

LITERATÚRA — ЛИТЕРАТУРА — BIBLIOGRAPHIE

Čechovič V., 1938: Výskyty mangánovej rudy v okolí Detvy na Slovensku. Sborník Štát. banského múzea D. Štúra II, B. Štiavnica.

НАХОДКА МАРГАНЦЕВОЙ РУДЫ БЛИЗ СЕЛ. ЧЕЛОВЦЫ (ČELOVCE) В ЮЖНОЙ СЛОВАКИИ

Резюме

Геологические исследования в области, расположенной между селениями Прибельцы (Pribelce), Плаштовцы (Plášťovce) и Человцы, позволили установить присутствие нижнего тортона. Его нижние слои образованы андезитовыми туфами с морскими окаменелостями, верхние — песчанистыми туфами. Верхний тортон состоит из туфов и вулканических брекчий континентального происхождения. К востоку от сел. Человцы был обнаружен гиперстеновый андезит.

В песчанистых туфах нижнего тортона имеется месторождение марганцевой руды, которая образует сеть перекрещивающихся жилков, достигающих 5 см мощности. В верхней части жилки переходят в импрегнации. Имеются также гнезда руды до 15 см мощности. Происхождение руды гидротермальное. Подобное месторождение было описано Чеховичем (Čechovič, 1938) в окрестностях сел. Детва (Detva).

Анализ марганцевой руды окрестностей сел. Человцы дал следующие результаты: Mn — 55,87%, Fe — 2,45%, CaO — 4,90%, S — 0,20%, SiO₂ — 1,20%.

20. V. 1950

*Геологический кабинет Словацкой высшей
технической школы, Братислава*

V L A D I M Í R H A N O

TROUVAILLE DE MINÉRAI DE MANGANÈSE PRÈS DE ČELOVCE EN SLOVAQUIE DU SUD

Résumé

Les recherches géologiques faites dans la région située entre Pribelce, Plášťovce et Čelovce ont mis en évidence la présence du Tortonien inférieur. Les assises inférieures de cette formation sont formées de tufs andésitiques à fossiles marins, les assises supérieures — de tufs sableux. Le Tortonien supérieur est constitué de tufs et de brèches volcaniques d'origine continentale. A l'E de Čelovce on a constaté la présence d'andésite à hypersthène.

Les tufs sableux du Tortonien inf. contiennent un gîte de minéral de manganèse. C'est un réseau de filonnets entrecroisés atteignant 5 cm de puissance. Vers le haut, les filonnets se transforment en imprégnations. On observe aussi des nids de minéral dont la puissance peut atteindre 15 cm. Le minéral est d'origine hydrothermale. Un gîte semblable a été décrit par Čechovič (1938) dans les environs de Detva.

L'analyse du minéral de Čelovce a donné les résultats suivants: Mn — 55,87%, Fe — 2,45%, CaO — 4,90%, S — 0,20%, SiO₂ — 1,20%.

20. V. 1950

*Laboratoire de géologie de l'Ecole slovaque des
Hautes études techniques, Bratislava*